

Vlaams
Parlement

stuk **146** (2014-2015) – Nr. 4
ingediend op 10 december 2014 (2014-2015)

Beleidsnota

Onroerend Erfgoed 2014-2019

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door mevrouw Karin Brouwers

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Rik Daems.

Vaste leden:

mevrouw Ingeborg De Meulemeester, de heren Marc Hendrickx, Jan Van Esbroeck, Karl Vanlouwe, Karim Van Overmeire, mevrouw Manuela Van Werde;
de dames Sabine de Bethune, Vera Jans, de heren Ward Kennes, Johan Verstreken;
de heren Rik Daems, Herman De Croo;
de dames Tine Soens, Güler Turan;
de heer Wouter Vanbesien.

Plaatsvervangers:

de dames Cathy Coudyser, Caroline Croo, Danielle Godderis-T'Jonck, Sofie Joosen, Ann Soete, Sabine Vermeulen;
de dames Karin Brouwers, Griet Coppé, de heer Joris Poschet, mevrouw Valerie Taeldeman;
de heren Jean-Jacques De Gucht, Marnic De Meulemeester;
de dames Caroline Gennez, Ingrid Lieten;
de heer Bart Caron.

Toegevoegde leden:

de heer Stefaan Sintobin;
de heer Christian Van Eyken.

Stukken in het dossier:

146 (2014-2015) – Nr. 1: Beleidsnota
– Nr. 2 en 3: Moties

INHOUD

I.	Inleidende uiteenzetting door de heer Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed.....	4
1.	Omgevingsanalyse	4
1.1.	Internationale context	4
1.2.	Ruimtelijke context	4
1.3.	Sociaal-culturele context.....	4
1.4.	Bestuurlijke context	4
1.5.	Financieel-economische context.....	4
1.6.	Staat van het onroerend erfgoed	5
2.	Doelstellingen.....	5
2.1.	Uitvoering geven aan de nieuwe regelgeving	5
2.2.	Gedeelde verantwoordelijkheid voor de zorg voor het onroerend erfgoed.....	6
2.3.	Ambities onroerenderfgoedzorg	6
2.4.	Investerings in onroerend erfgoed als hefboomen voor de economie	7
2.5.	Onroerenderfgoedzorg positief voor de leefomgeving	7
II.	Bespreking.....	8
1.	Bespreking op 17 november 2014	8
1.1.	Vragen en opmerkingen van leden	8
1.2.	Antwoorden van minister-president Geert Bourgeois	17
2.	Bespreking op 2 december 2014	21
	Gebruikte afkortingen	23

Bijlagen: zie [dossierpagina](#) op www.vlaamsparlement.be

1: Herita – evolutie

2: Belastingvermindering voor het eigen aandeel bij beheerswerkzaamheden aan beschermde gebouwen

3: Onroerend erfgoed en sociale media

4: Overzicht van de beschermingen van 2000 tot 2014

In de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed werd op 4 en 17 november en 2 december 2014 de beleidsnota Onroerend Erfgoed 2014-2019 van minister-president Geert Bourgeois, binnen de Vlaamse Regering ook bevoegd voor Onroerend Erfgoed, besproken.

I. Inleidende uiteenzetting door de heer Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed

1. Omgevingsanalyse

1.1. Internationale context

Minister-president *Geert Bourgeois* begint zijn toelichting bij de beleidsnota Onroerend Erfgoed met een internationale omgevingsanalyse. Mondiaal blijft de UNESCO toonaangevend op het vlak van erfgoedbeleid. In dat verband legt het Flanders UNESCO Trust Fund de nadruk op projecten in zuidelijk Afrika. Daarnaast moet Vlaanderen opvolging geven aan de conventie tot bescherming van het cultureel erfgoed onder water uit 2001. Onder het Griekse voorzitterschap erkende de EU erfgoed als een onmiskenbaar verbindende en versterkende factor.

1.2. Ruimtelijke context

In een bijzonder verstedelijkt gebied als Vlaanderen heeft de verschuiving van economische activiteiten een grote impact op de open ruimte. Dat maakt een beschermingsbeleid voor het meest waardevolle erfgoed noodzakelijk. Ondertussen zijn bijna 11.000 monumenten erkend, evenals 1600 stads- en dorpsgezichten, 679 landschappen, 10 archeologische zones, 47 ankerplaatsen, 13 items varend erfgoed en 11 erfgoedlandschappen.

1.3. Sociaal-culturele context

Wat de socioculturele context betreft, wijst de minister-president op de veroudering, diversificatie en toenemende scholing van de bevolking. Publieksonderzoek op de Open Monumentendag in 2012 toonde als gemiddelde profiel een hoger opgeleide, autochtone man tussen 45 en 54 jaar.

1.4. Bestuurlijke context

De bestuurlijke context is dat alle leidend ambtenaren tegen 1 januari een kerntakenplan moeten ontwikkelen met de essentiële taken in hun domein. Op grond van het subsidiariteitsprincipe krijgen de Vlaamse steden en gemeenten meer verantwoordelijkheid. Daarbij komen de gevolgen van de zesde staatshervorming zoals de regionalisering van de pachtwetgeving.

1.5. Financieel-economische context

Financieel-economisch is het doel een begroting in evenwicht. In 2013 bedroeg het krediet 69,9 miljoen euro voor alle erfgoedpremies, of 0,23 percent van de Vlaamse begroting. In de begroting 2015 is 69,565 miljoen euro VAK ingeschreven. Op 14 oktober 2014 bedroeg de wachtlijst voor monumenten 203 miljoen euro, terwijl die voor landschappen zeer beperkt is. Voor meerjarige subsidieovereenkomsten is jaarlijks gemiddeld 7,6 miljoen euro nodig.

De economische meerwaarde van erfgoed mag niet onderschat worden. De sector brengt niet alleen kosten met zich mee, maar heeft ook een hoge toegevoegde waarde en is bijzonder arbeidsintensief en innovatief, nog afgezien van de toeristische waarde en de opwaardering van buurten.

1.6. Staat van het onroerend erfgoed

Wat de fysieke staat van het onroerend erfgoed betreft, maakt ongeveer een derde van het beschermde bouwkundige erfgoed deel uit van het bestand van Monumentenwacht, waarin 6164 beschermde en niet-beschermde, te inspecteren gebouwen of complexen zitten. Daarvan is 44 percent in redelijke staat, 25 percent in goede, 24 percent in eerder matige, 6 percent in slechte en 1 percent in zeer slechte staat.

Omdat voorkomen beter is dan genezen, wordt in het nieuwe decreet ingezet op beheersplannen, waardoor later minder ingrijpende restauratie nodig is. Er komt een standaardprocedure voor kleinere dossiers tot 25.000 euro, met minder administratieve lasten en een snellere afwikkeling, en een bijzondere procedure zonder maximumbedrag. In de eerste procedure wordt gewerkt met een door de specialisten van het agentschap aanvaarde kostenraming, in de tweede volgens de klassieke procedure met diverse stappen. De minister-president wijst erop dat het aantal opgeleverde werven met financiële ondersteuning hoog is: 814 in 2013, waarvan 786 betrekking hebben op restauratie- of onderhoudspremies.

Het aantal archeologische prospecties en opgravingen is de laatste jaren toegenomen. Het is echter nog te vroeg om al uitspraken te doen over het effect van de nieuwe, preventieve maatregelen.

2. Doelstellingen

2.1. Uitvoering geven aan de nieuwe regelgeving

De eerste doelstelling van het beleid is een vlotte en consequente uitvoering van de nieuwe regelgeving garanderen. Het nieuwe Onroerenderfgoeddecreet zorgt voor een regelgevend kader met afgestemde procedures en termijnen, met meer rechtszekerheid, nieuwe instrumenten zoals de onroerenderfgoedrichtplannen, nieuwe principes zoals de introductie van de subsidiariteit, de optimalisatie van de adviescommissies en een nieuw handhavingsbeleid. Het decreet treedt grotendeels in werking op 1 januari 2015, maar het onderdeel archeologie pas in 2016, want daar moeten eerst nog archeologen en archeologische zones erkend worden, een kaart vastgesteld worden van zones waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, en een code voor goede praktijk opgemaakt worden. De minister-president wil ook samen met zijn collega bevoegd voor Cultuur, het depotnetwerk operationaliseren, opdat elke burger de mogelijkheid krijgt om archeologische ensembles of onderdelen van beschermd erfgoed in goede omstandigheden te laten bewaren.

Wat het in mei gewijzigde Varend erfgoeddecreet betreft, werkt het agentschap volop aan een nieuw uitvoeringsbesluit met 1 januari 2016 als richtdatum voor de inwerkingtreding. Doelen zijn een betere leesbaarheid en gemakkelijkere toepasbaarheid. Als vernieuwingen noemt hij het expliciteren van de criteria voor opname in de vastgestelde inventaris, het opstellen van een lijst van meldingsplichtige handelingen, het regelen van een toelatingsprocedure voor het buiten Vlaanderen brengen van beschermd varend erfgoed, het uitwerken van een premieregeling voor periodieke onderhoudswerken en het vereenvoudigen van de procedure voor het verkrijgen van een beheerspremie.

De eerste evaluatie van het Onroerenderfgoeddecreet is gepland midden 2017. Hij verzekert dat ook het onderdeel archeologie zal worden geëvalueerd. Er komt verder een aangepaste indicatorenset voor het monitoren van de effecten van het decreet.

2.2. Gedeelde verantwoordelijkheid voor de zorg voor het onroerend erfgoed

Als tweede doelstelling noemt de minister-president de erfgoedzorg als gedeelde verantwoordelijkheid van verschillende beleidsniveaus en organisaties, die elkaar vertrouwen schenken. De Vlaamse overheid wil in het algemeen evolueren van een controlerende naar een kaderstellende administratie, die grote doelstellingen formuleert maar veel vrijheidsgraden geeft voor de uitvoering van het beleid op het terrein. Tegelijk moet versneld werk gemaakt worden van een cultuuromslag bij het agentschap Onroerend Erfgoed, dat oplossingsgericht moet handelen en de eigenaars en beheerders van erfgoed moet beschouwen als klanten. Daarnaast is een constructieve samenwerking met andere beleidsdomeinen heel belangrijk: Natuur, Cultuur, Ruimtelijke Ordening, Platteland, Toerisme en Gelijke Kansen.

In een Vlaanderen met inzake onroerend erfgoed twee bestuursniveaus, komt het erop aan de lokale besturen te activeren om de onroerenderfgoedzorg op gemeentelijk niveau te versterken en te komen tot een groter erfgoedbewustzijn in de gemeenschap. De minister-president moedigt hen aan om gedragen, eigen initiatieven te ontwikkelen.

Hij kiest er ook voor om met een beperkt aantal goed uitgebouwde verenigingen samen te werken: Herita, het CRKC en Monumentenwacht, van wie hij een complementair en versterkend optreden verwacht. Hij herinnert aan het voornemen om Herita te laten uitgroeien tot dé onroerenderfgoedorganisatie in Vlaanderen, die het middenveld ondersteunt en een stem verleent aan de sector, maar ook het erfgoed ontsluit, zoals de Britse National Trust. Daarnaast komt er ook een samenwerking met FARO. Samen met de minister bevoegd voor Cultuur wil hij de Erfgoeddag en de Open Monumentendag verbinden. Met de Onroerenderfgoedprijs als sectorevenement wordt aandacht geschonken aan eigenaars en beheerders.

Op internationaal vlak komen er inspanningen voor het beheer van het Vlaamse UNESCO-werelderfgoed, zoals het stimuleren van een informeel netwerk van werelderfgoedsteden, het afsluiten van convenants met eigenaars en gebruikers van kandidaat-werelderfgoederen, en de opmaak van een referentiekader voor kandidaat-werelderfgoederen uitgaande van de Outstanding Universal Value of Cultural World Heritage. Lopende kandidaatsdossiers worden voortgezet, zoals het Nationaal Park Hoge Kempen, de Koloniën van Weldadigheid, het huis Guiette en de belangrijkste begraafplaatsen en herdenkingssites in de Westhoek. Begin 2015 wordt ook beslist welke sites zullen worden voorgedragen voor het Europese erfgoedlabel.

2.3. Ambities onroerenderfgoedzorg

De derde doelstelling bestaat in de ambities die geformuleerd worden samen met de prioritaire partners. De tijd is gekomen om een balans op te maken van het inventarisatie- en beschermingsbeleid tot nu toe. Er wordt een werkplan opgesteld om de bestaande besluiten opnieuw te evalueren en te verfijnen.

De minister-president blijft inzetten op het cruciale instrument van de inventarisatie. De herinventarisatie van de Vlaamse rand wordt afgewerkt en die van Antwerpen en Gent is aan de orde, met focus op de 20ste-eeuwse bouwkunst. Waar mogelijk, laat hij bescherming volgen op de inventarisering, waarbij

gekozen wordt voor een thematische en gebiedsgerichte aanpak. Verder vernoemt hij de bescherming van items op grond van ad-hocvragen.

Waardvolle landschappen worden geactualiseerd vanuit twee invalshoeken: de planningsinitiatieven en de ontwikkelingstrajecten of beheerswerken in landschappelijk waardevol gebied. Hij vermeldt, wat archeologie betreft, de inzet op de afbakening van archeologisch zones, de vaststelling van een selectie ervan en de bescherming van archeologisch waardevolle sites. Voor het varend erfgoed is de volledige inventaris reeds in 2014 gepubliceerd. Er wordt thans werk gemaakt van de bescherming van een pakket van sleep- en werkschepen.

Met het oog op transparantere keuzes, worden afwegingskaders opgemaakt, de bestaande geactualiseerd of nieuwe opgesteld waar nodig. Als voorbeelden van publiekscommunicatie daarover vermeldt de minister-president de handleiding energiezuinig leven in woningen met erfgoedwaarde en de inspiratiegids voor toeristische erfgoedontwikkelaars, die in samenwerking met Toerisme Vlaanderen werd ontwikkeld. Het agentschap werkt ook aan een generiek afwegingskader voor adviezen en toelatingen, dat vervolgens voor een bepaald domein zal worden verdiept. Het eerste behandelt het agrarische erfgoed. Ook het lopende waarderend onderzoek over het patrimonium van sociale huisvestingsmaatschappijen zal in 2016 resulteren in een afwegingskader.

In het kader van de digitale ambities van de Vlaamse overheid tegen 2020, werkt het agentschap aan een dossieropvolgingssysteem naar het voorbeeld van de digitale bouwaanvraag. Wat de handhaving betreft, biedt het nieuwe decreet een heel arsenaal, dat in werking treedt op 1 januari 2015, tegelijk met een programma dat daarvan werk maakt. Het doel is zoveel mogelijk te depenaliseren en herstelgericht te handelen.

2.4. Investerings in onroerend erfgoed als hefboomen voor de economie

Een andere ambitie is om investeringen in onroerend erfgoed aan te wenden als een hefboom voor economische ontwikkeling. De minister-president wil in de beleidsperiode komen tot een complementair stelsel van premies en fiscale stimuli. Het probleem van de wachtlijsten vereist een grondige analyse. Daarnaast wil hij ook een extern onderzoek naar de verrassend hoge prijszetting op de restauratiemarkt. Verder wil hij het premiestelsel gericht inzetten op de grootste problemen, de mogelijkheden van fiscale stimulansen onderzoeken en de premiepercentages evalueren.

In het kader van de monitoring van het positieve effect van de onroerend-erfgoedzorg moet het instrument van de Vlaamse Erfgoedkluis als instrument van co-investering op kruissnelheid komen, waarbij hij in het bijzonder het aantrekken van privé-investeerders noemt. In een aantal belangrijke dossiers, zoals dat van de Handelsbeurs in Antwerpen, lukte dat al. Ook het Kasteel van Heers en de bijbank van de Nationale Bank van België zijn al investeringsdossiers van de Vlaamse Erfgoedkluis.

2.5. Onroerenderfgoedzorg positief voor de leefomgeving

De laatste doelstelling die de minister-president toelicht is de bijdrage van de erfgoedzorg aan de leefomgeving. De schaarse ruimte in Vlaanderen maakt aandacht voor herbestemming en moderne aanwending noodzakelijk. Precies daarom is de genoemde coöperatieve aanpak door het agentschap zo belangrijk, evenals de samenwerking met Ruimtelijke Ordening. Een bijzonder aandachtspunt blijft de herbestemming en het medegebruik van leegstaand of onderbenut, ontwijd religieus erfgoed. De minister-president wil ook maximaal tegemoetkomen aan de energieprestatie-eisen en met het oog daarop nieuwe technieken

toelaten en stimuleren. In dat verband vernoemt hij de gespecialiseerde energieconsulenten voor onroerend erfgoed. Het agentschap moet alle technische evoluties op de voet opvolgen.

Tot slot neemt de minister-president zich nog voor de immateriële bijdrage van onroerend erfgoed aan de samenleving in kaart te brengen en positief te beklemtonen, met het oog op meer begrip voor het onroerenderfgoedbeleid.

II. Bespreking

1. Bespreking op 17 november 2014

1.1. Vragen en opmerkingen van leden

1.1.1. Uiteenzetting van de heer Bart Caron

De heer *Bart Caron* vindt de beleidsnota goed gestructureerd, volledig en niet wollig. Het zou verbazend zijn mocht deze nota revolutionair zijn, minder dan een jaar na de goedkeuring van het decreet op het onroerend erfgoed. Er is geen trendbreuk, er wordt geconsolideerd en geconfirmeerd. Een aantal nieuwe instrumenten van het decreet worden te weinig gevaloriseerd, bijvoorbeeld erfgoedrichtplannen.

De beleidsnota bevat geen echt gedurfde voorstellen. Het aantal sites van het erfgoed van Wereldoorlog I bijvoorbeeld dat in het UNESCO-dossier is opgenomen, is zeer beperkt. Initieel waren de plannen heel wat ambitieuzer. Wat is de stand van zaken en welke sites zijn opgenomen?

De ruimtelijke component van het erfgoed wordt niet sterk ontwikkeld. De vorige ministers hadden daar soms andere ideeën over. Er wordt zeer voorzichtig omgegaan met de aanpalende bevoegdheden die altijd voorrang krijgen op de bevoegdheid van het onroerend erfgoed.

In deze beleidsnota wordt uitdrukkelijk gesteld dat een aantal beschermingen heroverwogen zullen worden. De heer Caron mist wel de heroverweging van het beschermingsbeleid zelf. Waar gaat het erfgoed op lange termijn naar toe? Hoe worden de heroverwegingen van de beschermingen daarin geplaatst? Hij mist de samenhang tussen herziening van klasseringen, het klasseringsbeleid en de langetermijnvisie. Hetzelfde geldt voor de inventarissen. Ook daar is de vraag: waar moet men daar mee naar toe?

De beleidsnota legt zeer sterk de nadruk op draagvlakontwikkeling en publieksrelaties. Het instrumentarium ervoor ontbreekt echter. Is dit een taakstelling die naar Herita wordt doorgeschoven? Worden, zonder het uitdrukkelijk te stellen, de rol en taakstelling van Herita dan herbekeken?

Het onderzoek van OMD en de bezoekers ervan, correspondeert volledig met het publieksonderzoek in de cultuursector. De belangrijkste uitdaging is ook de relicten van mensen met een andere cultureel-etnische achtergrond in Vlaanderen te gaan beschermen en ook die groepen nauwer bij het erfgoed te gaan betrekken. Dit ontbreekt in de beleidsnota. Dit werkt in twee richtingen: mensen uit andere culturen die waardering krijgen voor een aantal Vlaamse erfgoedzaken en omgekeerd, Vlamingen komen in contact met andere culturen. De spreker pleit ervoor om hier een uitdaging in het participatiebeleid van te maken en het erfgoedbeleid minder wit te maken.

Over de wachtlijst werd in het raam van de begroting al gepraat. Die lijst blijft met 185 miljoen euro reusachtig. Dit is het drievoudige van de beschikbare beleidskredieten. Komt er een plan om de wachtlijst weg werken? Is het realistisch om binnen een periode van vijf jaar deze wachtlijst weg te werken? Hoe langer er gewacht wordt om ze weg te werken, hoe meer kosten er moeten worden gemaakt om dat erfgoed te herstellen.

De heer Caron waardeert de inspanningen die gedaan worden op het gebied van innovatieve technieken rond duurzaamheid, energiebesparende materialen enzovoort.

De beleidsnota bevat een analyse van de staat van de monumenten van Monumentenwacht Vlaanderen. 24 percent van de beschermde gebouwen en van Monumentenwacht is in een matige staat. 6 percent is in slechte staat. Is dat geen goed aanknopingspunt om de wachtlijst zo op te lossen dat men op basis van een dergelijke analyse de prioriteiten stelt? Nu zijn er aanvragers die na screening in een volgorde op een lijst worden geplaatst. Zou de staat van het gebouw echter niet een betere leidraad zijn? Zou er niet wat nauwer met Monumentenwacht kunnen worden samengewerkt voor onderhouds- en restauratiepremies?

De beheersplannen voor beschermde landschappen en de herwaarderingsplannen voor stads- en dorpsgezichten stijgen in aantal. Het blijft echter nog altijd maar een klein deel van het geheel. Hoe kan dit worden gestimuleerd? Dit is nodig al was het alleen maar voor het goede onderhoud en het vermijden van kosten op de lange termijn.

Is er al een aanzet voor de archeologische solidariteitsfondsen? Is daar al over gepraat met de Confederatie van het Bouwbedrijf? De minister-president bereidt een uitvoeringsbesluit voor, inzake het varenderfgoedbeleid. Wat is de stand van zaken daarvan?

De heer Caron is het er principieel mee eens dat de erfgoedzorg door gemeenten en Vlaanderen beter moet worden gedeeld en afgesproken. Hij is verontrust omdat hij in geen enkel beleidsdocument terugvindt wat er mag worden verwacht van de gemeenten in dat verband. Zou bijvoorbeeld het bijhouden van inventarissen een gemeentelijke opdracht kunnen zijn? En een actie in het raam van het handavingsbeleid? Hij is voorstander van subsidiariteit, maar wil weten op welke terreinen de gemeenten actie mogen ondernemen of zouden kunnen ondernemen. Moeten de gemeenten dit dan ook zelf bekostigen? Is het in deze krappe budgettaire tijden wel realistisch om te verwachten dat gemeenten zonder financiering hiervoor gaan willen instaan? Hoe ziet de minister-president deze evolutie? Hoe zal het worden gefinancierd?

De heer Caron is tevreden dat er met de beleidsdomeinen Cultuur en Natuur zal worden samengewerkt. Hij vindt samenwerking goed op voorwaarde dat de eigenheid van de domeinen overeind blijft.

Het agentschap Onroerend Erfgoed gaat, in samenwerking met ICOMOS en met de werelderfgoedbeheerders, een methodologie uitwerken voor de herziening van de afbakening van de bufferzones rond de bestaande werelderfgoederen. Op welke termijn gaat dit gebeuren?

Bij de derde strategische doelstelling wordt vermeld: "Tegelijk laat ik de doelmatigheid van het beschermingsinstrumentarium onderzoeken en wordt het beschermd onroerend erfgoed gewaardeerd en geëvalueerd in deelpakketten.". Welke doelen wil men bereiken? Doelmatigheid moet immers altijd in functie van een doel staan. De heer Caron mist hier opnieuw de langetermijnvisie.

De minister-president gaat blijkbaar de balans van het inventarisatie- en beschermingsbeleid opmaken. Die doelstelling wordt echter versmald doordat voor het herevalueren en verfijnen van bestaande beschermingsbesluiten een werkplan wordt uitgewerkt, dat nauwgezet zal worden opgevolgd. Dit alles is verontrustend als de langetermijnvisie niet gekend is. De heer Caron wil geen ad-hocverhaal van politieke of lokale belangen om bepaalde beslissingen al dan niet te nemen. Er is jarenlang gezwoegd om stappen vooruit te zetten. Dit mag niet op de helling worden geplaatst. De heer Caron denkt dat hij in de minister-president een bondgenoot gaat vinden voor het hebben van een visie.

De heer Caron vindt het punt over handleidingen en afwegingskaders positief. Het is goed dat de afwegingskaders er zijn en geobjectiveerd worden. Het strookt met het regeerakkoord waar de administratie eerder als een begeleider dan een controleur wordt gezien. Zo wordt inderdaad de perceptie van de onvoorspelbaarheid van de adviezen weggenomen.

Op het vlak van data en data-informatie heeft de administratie al heel wat stappen gezet. Hij is tevreden dat de data nog meer toegankelijk zullen worden. Dat kan alleen het belang van het onroerendergoedbeleid versterken.

De heer Caron is het er inzake de vierde strategische doelstelling helemaal mee eens dat het onroerendergoedbeleid van belang is voor de economische ontwikkeling. De operationele doelstelling 4.1 om het premiestelsel selectief in te zetten vindt hij verontrustend, meer bepaald waar de minister-president de premiepercentages wil evalueren en aanpassen in afstemming met de invoering van bijkomende fiscale stimulansen. De aanpassingen zullen wel decretaal moeten worden doorgevoerd. Hij pleit toch voor voorzichtigheid. Dat de minister-president wil laten onderzoeken wat het effect is van dergelijke premies op de kostprijs voor restauraties is goed. Het aankondigen dat het premiestelsel zal worden aangepast echter is niet zo goed. Het zou kunnen dat het veel meer gedifferentieerd moet zijn, bijvoorbeeld op basis van de draagkracht van de eigenaar, het belang of de omvang van een site enzovoort. Hij hoopt dat er rekening mee wordt gehouden dat het systeem misschien wel veel ruimer moet zijn. Hij hoopt niet dat de premies zodanig zullen worden verlaagd dat er over vijf jaar geen wachtlijst meer zal zijn.

Hetzelfde geldt voor het fiscaal instrumentarium. Hoe is de toepassing van het federale fiscale instrumentarium de laatste jaren geëvolueerd? Is dat een belangrijk instrument? Er wordt ook een projectie naar een Vlaams fiscaal instrumentarium gemaakt. De heer Caron hoopt dat premies en fiscaliteit geen communicerende vaten worden, maar complementair zijn. Hij twijfelt ernstig aan de effecten van de fiscale instrumenten.

De Erfgoedkluis vindt de heer Caron een interessante methode. Er leeft hier weliswaar geen Angelsaksische cultuur van private funding, lidmaatschapsbijdragen en dergelijke voor collectief erfgoed.

De duurzame technologie komt ook aan bod bij het ruimtegebruik en ruimtelijke kwaliteit. Hij kan dit alleen toejuichen.

Wat is de evolutie van het ledenaantal van Herita? Dit is een ledenorganisatie naar Angelsaksisch model. Het is een zeer jonge organisatie. Kan ze vergeleken worden met haar voorganger, de Stichting Vlaams Erfgoed?

Is er zicht op het aantal fiscale dossiers en het volume ervan?

Kan er een overzicht worden gegeven van het aantal beschermde monumenten en landschappen vanaf 2000? De heer Caron zou vooral graag een tendens vaststellen, ook in functie van de diverse regeringen.

De administratie gebruikt ook de sociale media, wat uiteraard een goede zaak is. Is er een evolutie in het gebruik van Facebook? Groeit dit sterk? Gaan er nog andere sociale media worden geactiveerd of versterkt om het draagvlak en de bekendheid van het Vlaamse erfgoed in de kijker te zetten? Zijn er cijfers over bijvoorbeeld het aantal gebruikers van de website? De heer Caron pleit ervoor om dit soort zaken meer te gebruiken. Naast langetermijndoelstellingen uitzetten, vindt hij het draagvlak voor onroerend erfgoed versterken de belangrijkste uitdaging. De afgelopen dertig jaar was er vooral aandacht voor de zorg voor de gebouwen. Er is aan de mensen te weinig verteld waarom dit zo belangrijk is.

1.1.2. Uiteenzetting van mevrouw Karin Brouwers

Mevrouw Karin Brouwers vindt de beleidsnota coherent en uitstekend. Dit is één van de betere beleidsnota's, waarin duidelijk wordt aangegeven waar men naartoe wil. Het belangrijkste is de uitvoering van het decreet dat op het einde van de vorige legislatuur werd goedgekeurd. De CD&V-fractie zal dit ten volle blijven steunen. De cultuuromslag die de minister-president in de Vlaamse administratie in het algemeen en het agentschap Onroerend Erfgoed in het bijzonder, wil realiseren, is positief. De CD&V-fractie is verheugd dat ze voor dit belangrijke thema voor de burger op dezelfde lijn zit als de minister-president en hoopt dat hij slaagt in zijn ambities.

Wat de eerste strategische doelstelling – vlotte consequente uitvoering van nieuwe regelgeving – betreft, heeft mevrouw Brouwers vragen rond archeologie en intergemeentelijke samenwerking. Het is onduidelijk waar de uitvoering van het hoofdstuk Archeologie van afhankelijk wordt gemaakt. Moeten er eerst een kritisch aantal erkenningen zijn? Moet er een eerste gebiedsdekkende archeologische zone-aanduiding gebeurd zijn om een verschil in behandeling maximaal te vermijden? Of treedt het hoofdstuk in werking nadat de Code Goede Praktijk klaar is? Welke voorwaarden moeten er zijn vervuld om dit hoofdstuk in werking te laten treden?

Mevrouw Brouwers is een sterke believer van subsidiariteit. Voor het onroerend-erfgoedbeleid komt men dan snel bij de gemeenten en de intergemeentelijke samenwerking. Er moet op de intergemeentelijke samenwerking wat worden bespaard. Het uitvoeringsbesluit geeft aan dat de hoogte van de financiering van de intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten in de toekomst gerelateerd moet worden aan een aantal aspecten zoals inwonersaantallen, de werkingsoppervlakte, de hoeveelheid beschermd erfgoed, of het al dan niet om onroerenderfgoedgemeenten gaat enzovoort. Deze 'eenheidsprijzen' objectiveren een verschillende financiering. Mevrouw Brouwers steunt dat. Wel is er het risico dat er daardoor een soort mattheuseffect optreedt. Ze suggereert daarom om met minima en plafonds te werken. Het zou vreemd zijn honderdduizenden euro's extra subsidies te geven aan werkingen die zich rond grote centrumsteden concentreren, die toch al een duidelijke opdracht en verantwoordelijkheid hebben, en aan bestaande werkingen die zich eerder in het buitengebied concentreren, de facto een onleefbare subsidie te geven.

Een ander heikel punt op het gebied van de erkenning van het goede werk dat die intergemeentelijke diensten leveren, gaat over de erkenningsvoorwaarden van archeologen. Het decreet erkent de Vlaamse archeologen van rechtswege, anderen moeten aan duidelijke voorwaarden voldoen. Dit is logisch en zal de kwaliteit van de archeologische erfgoedzorg ten goede komen, op voorwaarde

dat de archeologische kwaliteitsdoelstelling primeert op een administratieve. Jammer is wel dat de erkenningsvoorwaarden in het uitvoeringsbesluit wat eigenaardig geformuleerd zijn. Terecht wordt er ook ruimte geschapen om archeologen automatisch te erkennen die voor lokale besturen hetzelfde werk doen als de archeologen in het agentschap. In de uitwerking van het uitvoeringsbesluit moet er iets mis zijn gelopen. Het uitvoeringsbesluit bepaalt dat een archeoloog daarvoor in dienst moet zijn van een gemeente. Deze passus wordt nu uitgelegd als zou een archeoloog die in de openbare bibliotheek werkt, wel erkend kunnen worden en een archeoloog die intergemeentelijk werkt niet. Die laatste is immers vaak in dienst van een projectvereniging, een systeem van indienstneming dat overigens gepropageerd wordt door de Vlaamse diensten. Volgens mevrouw Brouwers is de situatie duidelijk en kan men het interpreteren als 'werkend voor gemeenten'. Indien dit juridisch toch niet haalbaar mocht zijn, vraagt ze dit via een aanpassing van het besluit te verduidelijken.

De spreekster heeft het vervolgens over de tweede strategische doelstelling: onroerenderfgoedzorg is een gedeelde verantwoordelijkheid. De cultuuromslag krijgt haar volledige steun. Iedereen in deze commissie is al met moeilijk te begrijpen situaties geconfronteerd.

Als de minister-president in dit opzet slaagt, wenst mevrouw Brouwers hem proficiat. Niet omdat ze graag ambtenaren overruled ziet of projectontwikkelaars hun gang wil laten gaan, maar omdat vertrouwensrelaties met goed menende eigenaars of lokale besturen sterk onder druk komen te staan door soms nodeloos hard geformuleerde verboden, verplichtingen enzovoort. Niet omdat ze graag erfgoed verloren ziet gaan, maar omdat elke middelgrote gemeente erfgoedkankers heeft staan die tien à twintig jaar geleden misschien een liefdevolle nieuwe bestemming hadden kunnen krijgen met een iets meer meewerkende ingesteldheid. Ook in erfgoedzorg is het beste soms de vijand van het goede.

Ook het feit dat de minister-president de eigenaars meer en beter wil betrekken is een zeer goede zaak. Eigenaars, beheerders en gebruikers vertrekken vaak vanuit een grote liefde voor hun erfgoed, qua kennis en ontwikkelingsinzichten kunnen de specialisten van het agentschap goed menende eigenaars met raad en daad bijstaan in hun maatschappelijke opdrachten. De verhalen geven soms echter een ander beeld. Als zelfs de meest 'erfgoedfiere' eigenaars beginnen te klagen dan is er een probleem.

Inzake de OMD is het een goede zaak dat de minister-president op de komende OMD's de link met het roerende en immateriële erfgoed wil blijven honoreren. De bedoelingen zijn duidelijk: alle vormen van erfgoed zo vaak en zoveel mogelijk openstellen, publieksmomenten niet nodeloos bezwaren maar gezamenlijk naar buiten treden op de OMD's.

Mevrouw Brouwers staat ook achter de selectie betreffende de UNESCO-dossiers. Wel is er nog veel werk op het gebied van draagvlakopbouw, zeker in West-Vlaanderen, inzake de gevolgen van een UNESCO-aanduiding voor de beroeps-landbouw daar. De bezorgdheden zijn gekend en ze hoopt dat er een goed convenant komt met de grondgebruikende sectoren in de omgeving van de plannen, maar bufferzones en dergelijke wekken veel ongerustheid. Ze hoopt dat de ongerustheden zullen worden weggewerkt en dat er goede oplossingen gezocht worden voor discussies die er nog zijn op het terrein.

De derde strategische doelstelling is dat samen met de prioritaire partners op transparante wijze de ambities voor de onroerenderfgoedzorg worden geformuleerd. Bij cultuurgoederen is het goed dat in bepaalde situaties evidente combinaties aan elkaar 'geklikt' blijven. De bezorgdheden van de eigenaars zijn

gekend. Ze vraagt om die au sérieux te nemen. Daar waar voor de hand liggende beschermingen als cultuurgood gebeuren, mogen die de culturele uitwisselingen niet onmogelijk maken. Er is in het verleden soms wat deining geweest voor objecten die kerken niet mochten verlaten.

Dat de historische stadskernen als archeologische zones worden aangeduid is evident. Door de ommuringen bleef de ontwikkeling geconcentreerd op een vrij klein en gemakkelijk te definiëren gebied. De potentiële kenniswinst is in die gebieden per m² bij wijze van spreken dan ook veel groter. Wat de dorpskernen betreft, is dat veel minder het geval. Hier vreest ze dan ook dat aanduiding van archeologische zones daar duur zal zijn in vergelijking met de kenniswinst. Kan hierover wat meer informatie worden gegeven?

De afwegingskaders als beleidsinstrumenten zijn een zeer goed idee. Vaak zijn erfgoedbeheerders verrast als ze standpunten vanuit erfgoedzorg horen. Met een duidelijk kader worden die standpunten wat beter inschatbaar. Natuurlijk blijft er dan nog altijd enige discretionaire afweging nodig, het mag echter geen juridische 'als-dantabel' worden.

De doorvertaling naar handleidingen is ook zeer goed. Het agentschap bouwde daar veel expertise op, die nog beter en duidelijker delen met de buitenwereld zal ongetwijfeld ook het draagvlak voor onroerenderfgoedzorg in Vlaanderen ten goede komen.

Inzake het erkennen en aanwenden als hefboom voor economische ontwikkeling van investeringen in onroerend erfgoed, zegt mevrouw Brouwers dat op het gebied van de fiscale instrumenten haar fractie altijd al vragende partij geweest. Ze kijkt dan ook uit naar de resultaten van de kosten-batenanalyse en de Codex Vlaamse Fiscaliteit. Ze wil weten of de heer Caron ook twijfels heeft over het nut van fiscale instrumenten als het over de vrijstelling van successierechten voor natuurgebieden gaat.

1.1.3. Bijkomende vragen van de heer Bart Caron, met reacties van leden

De heer *Bart Caron* werd benaderd door mensen uit de sfeer van de metaaldetectie. Ze pleiten voor het betrekken van de verenigingen en organisaties van metaaldetectoren. Hij vindt het aangewezen om die hun rol te laten spelen. De rol tussen archeologie en metaaldetectie moet nog eens worden bekeken. Niet alle ijzer in de grond heeft archeologische waarde. Ze stellen een aanpak voor waar, volgens hem, iedereen zich in kan vinden. Hij pleit ervoor het middenveld hierbij te betrekken.

Hoe staat het met de inventarisatie van het militaire erfgoed van Wereldoorlog II, zoals de Hollandlinie? Is het vooronderzoek voor het bruggenhoofd Gent afgerond? Wat is de planning?

Er heerst enige ongerustheid rond de erkenning van archeologen. Naast de lokale gemeentelijke archeologen, zijn er ook de zelfstandige archeologen. Die laatste vinden dat de erkenningsnormen ook niet te laag mogen liggen.

De heer Caron antwoordt op de vraag van mevrouw Brouwers dat hij niet tegen een vermindering van successierechten is gekant en ook geen tegenstander is van het inzetten van het Vlaams fiscaal instrumentarium in onroerend erfgoed. Dat zal volgens hem echter geen wonderen doen. Het mag niet in de plaats komen van publieke middelen, maar mag er wel aanvullend en complementair op zijn.

De heer *Rik Daems* begrijpt dat de heer Caron zich niet verzet tegen het inzetten van het Vlaams fiscaal instrumentarium. Hijzelf is een liefhebber van het Angelsaksische model. The English Heritage Foundation is een groot succes. Is het mogelijk om Herita in die zin ook toegang te geven tot het Vlaams fiscaal instrumentarium? Zo kunnen de beperkte overheidsmiddelen aangevuld worden met private middelen.

De heer *Herman De Croo* merkt op dat de erfenisrechten in de common-lawlanden berekend worden op het geheel van de nalatenschap en niet op de erfgenamen. De oprichting van de English Heritage Foundation heeft te maken met het feit dat de erfenisrechten binnen dat systeem onbetaalbaar zijn. Bepaalde goederen werden aldus afgestaan als een vorm van betaling voor de erfenisrechten.

1.1.4. Uiteenzetting van mevrouw Manuela Van Werde

Mevrouw *Manuela Van Werde* zegt dat de N-VA-fractie de zorg en het behoud van het onroerend erfgoed voor de komende generaties ziet als een maatschappelijke plicht en een investering in de toeristische aantrekkingskracht. Erfgoed bepaalt voor een groot deel de identiteit en de herkenbaarheid van steden, dorpen en platteland. Het draagt ook bij tot een kwaliteitsvolle woon- en leefomgeving. Vlaanderen heeft niet alleen een aantal sterrenrestaurants op wereldniveau, Vlaamse monumenten en historische steden staan bovenaan op de lijst van het werelderfgoed.

Vlaanderen heeft een rijke geschiedenis. Het Vlaamse stedelijke patrimonium is een staalkaart van bouwkunst door de eeuwen heen. Ook in de open ruimte is er nog heel wat waardevol bouwkundig erfgoed.

Tijdens de vorige regeerperiode werd het vernieuwde decreet over het bouwkundig, landschappelijk en archeologisch erfgoed goedgekeurd, waarmee men nieuwe impulsen wil geven aan de hele sector van het onroerend erfgoed.

Belangrijke aandachtspunten in de beleidsnota zijn, naast behoud van het bouwkundig erfgoed, ook de openstelling en de herbestemming. Zo kan er namelijk gezorgd worden voor een breed draagvlak en kan de erfgoedzorg maatschappelijk worden ingebed, ook al is de budgettaire ruimte beperkt.

De N-VA-fractie onderschrijft dan ook de verschillende doelstellingen in de beleidsnota en de vooropgestelde aanpak van het Vlaamse onroerenderfgoedbeleid. De nota legt de klemtoon op de uitvoering van het Vlaams regeerakkoord en bouwt voort op het beleid van de vorige regeerperiode. Deze continuïteit zorgt voor rechtszekerheid en voor een breed draagvlak.

De belangrijkste opdracht voor de nieuwe regeerperiode is dan ook de implementatie van het Onroerenderfgoeddecreet. De N-VA-fractie onderschrijft dat volledig en kijkt uit naar de manier waarop de minister-president op korte termijn de ontbrekende schakels zal aanpakken, namelijk de opmaak van een uitvoeringsbesluit voor het vernieuwde Varendorfgoeddecreet en het archeologieluik.

De N-VA-fractie schuift de volgende aandachtspunten naar voor: een goede begeleiding van lokale besturen en belangengroepen, een verdere cultuuromslag bij de administratie in de richting van oplossingsgericht werken, met vertrouwen in alle partners, de uitbouw van synergieën met andere beleidsdomeinen zoals Toerisme en Cultuur en een nauwe samenwerking tussen de verschillende actoren in het werkveld, de verschillende beleidsniveaus en de verschillende beleidsdomeinen, in het bijzonder Wonen en Ruimtelijke Ordening.

De minister heeft terecht ook aandacht voor efficiëntie, betaalbaarheid en werkbaarheid van de vernieuwde regelgeving. Om de vooropgestelde doelstellingen te bereiken wil hij permanent evalueren en indien nodig bijsturen. De regelgeving moet inderdaad voortdurend aangepast worden aan de veranderende maatschappij en op het terrein zelf. Het mag geen statisch en stroef instrument zijn.

Blijkbaar is het de bedoeling om de eerste resultaten van het decreet medio 2017 al te evalueren. Voor 2015 kondigt de minister voor operationele doelstelling 1.3 de opmaak aan van een set van aangepaste indicatoren voor de monitoring van de uitvoering en de effecten van het decreet, maar dat wordt niet gekoppeld aan concrete elementen. Voor het hoofdstuk archeologie dat pas later in werking treedt, gebeurt dat wel. Welke effecten van de doeltreffendheid van het nieuwe decreet wil de minister onderzoeken bij de tussentijdse evaluatie in 2017?

Op pagina 9 en 10 leest mevrouw Van Werde dat er ook binnen de UNESCO momenteel een evaluatie bezig is. Ook daar is er namelijk een grote budgettaire krapte. Het is mede dankzij Vlaamse Trustfondsen zoals het Flanders UNESCO Trustfund dat de werking van de UNESCO en de bescherming van werelderfgoed financieel op een aanvaardbaar peil gehouden kan worden. Dat is heel belangrijk voor de internationale uitstraling van Vlaanderen en voor de relatie met andere regio's in Europa en in de wereld. Welke impact zullen de hervormingen binnen de UNESCO hebben op de bestaande werelderfgoedsites in Vlaanderen en op lopende en nieuwe dossiers, zoals die van het Zoniënwoud en van de Koloniën van Weldadigheid?

Dan gaat ze in op vijf belangrijke punten, namelijk cultuuromslag, subsidiariteit en vertrouwen, herevaluatie van bestemmingsbesluiten, gebiedsgerichte geïntegreerde benadering en herbestemmingen.

Met de tweede strategische doelstelling in zijn beleidsnota streeft de minister naar een gedeelde verantwoordelijkheid voor erfgoedzorg op basis van vertrouwen tussen de verschillende beleidsniveaus en domeinen. Daarbij legt hij in de eerste plaats terecht de nadruk op een verdere evolutie van het agentschap Onroerend Erfgoed, dat verder zal evolueren naar een oplossingsgerichte, betrouwbare en proactieve administratie. Klantvriendelijke en proactieve erfgoedconsulenten die meedenken met de lokale besturen en eigenaars, zijn de beste garantie voor het behoud van het erfgoed en voor de plaats die het moet krijgen in het Vlaanderen van de eenentwintigste eeuw. Een positieve houding ten opzichte van wijzigingen en herbestemmingen van beschermde gebouwen en erfgoeditems zal zeker bijdragen tot een groter draagvlak voor het erfgoedbeleid in Vlaanderen. Veranderingen in de open ruimte zijn niet per definitie nefast voor het erfgoed. Als het gaat over het gebruik van de open ruimte in Vlaanderen, moet het beleid inzake onroerend erfgoed als evenwaardige projectpartner gekaderd worden in een ruimer overlegplatform. Dit kan de gebiedsgerichte en geïntegreerde benadering van de ministers van Ruimtelijke Ordening alleen maar versterken.

Aan de hand van twee voorbeelden illustreert de spreker hoe het agentschap Onroerend Erfgoed zijn taak als oplossingsgerichte administratie kan invullen in vertrouwen met de klanten, namelijk eigenaars en lokale overheden. Ze is ervan overtuigd dat er zich vanuit de administratie nog meer opportuniteiten zullen voordoen.

In overleg met de ministers bevoegd voor Wonen en Energie moet een duurzame oplossing gevonden worden voor de problematiek van isolatie en energie-efficiëntie van beschermde gebouwen, met het oog op herbestemming. De erfgoedconsulent en de architect lijken een tegengestelde visie te hanteren als

het gaat over het plaatsen van dubbel glas in een beschermd gebouw. Hier moet een evenwicht gevonden worden tussen de maximale zorg voor de intrinsieke erfgoedwaarde en de hedendaagse comforteisen.

Voor de herziening van de afbakening van bufferzones rond de bestaande UNESCO-erfgoedsites zal de administratie samenwerken met onder meer ICOMOS. N-VA vraagt dat rekening wordt gehouden met de gevolgen van zo'n afbakening in de omgeving van het beschermde erfgoed. De herziening dient te gebeuren op een realistische manier. Niet alleen de fysieke afstand mag daar een parameter zijn. Rond de Grand Canyon is een bufferzone van een aantal kilometer perfect aanvaardbaar, maar die redenering gaat niet op voor Vlaanderen met zijn verwevenheid van functies in het landschap. Zal de herziening van de afbakening van bufferzones voor UNESCO-erfgoedsites gebeuren op een realistische manier, geschoeid op Vlaamse leest?

Een tweede aspect van de beleidsnota is subsidiariteit en het vertrouwen in de lokale besturen. Dit beklemtoont het N-VA-principe vertrouwen-verbinden-vooruitgaan. De Vlaamse overheid zal zich beperken tot een kaderstellende kennisadministratie die de grote doelstellingen op Vlaams niveau vastlegt. Gemeenten of intergemeentelijke samenwerkingsverbanden kunnen de doelstellingen realiseren binnen hun lokale context en kunnen eigen accenten leggen. Er zal een goede taakverdeling nodig zijn die rekening houdt met de capaciteiten en de behoeften van de lokale bestuursniveaus. Hoever zal de autonomie van de gemeenten reiken, hoeveel speelruimte krijgen zij van de Vlaamse Regering? De minister spreekt in zijn beleidsnota, bij operationele doelstelling 2.2, over mogelijkheden voor lokale besturen om eigen initiatieven te ontwikkelen. Wat bedoelt hij daar precies mee? Kan een intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst ook voor kleine gemeenten een meerwaarde hebben die opweegt tegen de kosten ervan?

Als minister van Binnenlands Bestuur onderzocht de heer Bourgeois tijdens de vorige regeerperiode hoe de gemeenten hun slagkracht kunnen vergroten door samen te werken. Regioscreening werd toen het instrument om samenwerkingsverbanden in kaart te brengen. Hoe rijmt hij de oprichting van IOED's met een sanering en matiging van de bestaande samenwerkingsverbanden?

1.1.5. Uiteenzetting van mevrouw Cathy Coudyser

Mevrouw *Cathy Coudyser* gaat vooreerst in op de herevaluatie van beschermingsbesluiten. Het beleidsdomein Onroerend Erfgoed moet inderdaad kunnen inspelen op maatschappelijke veranderingen. Haar fractie is dan ook blij dat de minister proactief en oplossingsgericht wil werken.

Hij kondigt ook een herevaluatie en een verfijning aan van de bestaande beschermingsbesluiten. Vandaag zijn er bijna 11.000 beschermde gebouwen in Vlaanderen en 1600 stads- en dorpsgezichten. Daar mogen we fier op zijn. Sommige beschermingsbesluiten dateren al van voor de Tweede Wereldoorlog, andere zijn zeer recent. De minister wil het beschermde erfgoed evalueren in deelpakketten. De administratie zou daarvoor tegen midden 2015 een projectplan opmaken. Daarna kan het onderzoek zelf voorbereid worden.

Er moet snel duidelijkheid komen over de richting die men uit wil, vooral in functie van de rechtszekerheid. De zorg voor het behoud van het onroerend erfgoed is primair. Daarom moet de nodige transparantie worden gecreëerd over het tijdspad en de methodiek van de herevaluatie. Hoe zullen de meer dan 12.600 beschermingsbesluiten worden geëvalueerd en tegen wanneer? Zal de minister streven naar een maximale afstemming met de regelgeving binnen andere beleidsdomeinen, zoals Ruimtelijke Ordening en Natuur?

Een vierde aspect is de gebiedsgerichte geïntegreerde benadering. Ook dat heeft te maken met de aspecten samenwerking en vertrouwen. Een constructieve samenwerking tussen alle actoren en beleidsniveaus is immers belangrijk om in te zetten op een maximale draagvlakvorming en maatschappelijke meerwaarde. De minister stelt een sterke samenwerking met het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening in het vooruitzicht, onder meer op het vlak van ruimtelijke planningsprocessen, vergunningen en toelatingen. Dat is al gebeurd in de vorige regeerperiode, maar het kan nog beter. De N-VA-fractie vraagt dat, in functie van een kwaliteitsvolle woon- en leefomgeving en van het behoud van de waardevolle landschappen, maximaal wordt ingezet op een gebiedsgerichte en geïntegreerde benadering van de ruimte in Vlaanderen. Bij de ruimtelijke planningsprocessen en bij mobiliteit moet van bij de start rekening worden gehouden met het domein Onroerend Erfgoed. Ook voor de open ruimte is er nood aan een geïntegreerde benadering waarbij onder meer rekening wordt gehouden met natuur, landbouw en recreatie. Begrippen als verweving en multifunctioneel ruimtegebruik staan in het Vlaamse regeerakkoord. Daarom hoopt mevrouw Coudyser dat de Vlaamse ministers zullen zoeken naar een manier om de vernieuwde kijk op erfgoed waar te maken in de praktijk.

In dit licht bepleit haar fractie dat men rekening zou houden met de contextgevoeligheid van het onroerend erfgoed, eerder dan met de standaardvoorschriften voor erfgoedelementen in het landschap. Operationele doelstelling 3.2 gaat over de opmaak van het generieke afwegingskader voor adviezen en toelatingen betreffende het erfgoed. Hoe zijn die generieke kaders te vereenzelvigen met de eigenheid van erfgoed, dat zijn waarde deels te danken heeft aan de ruimtelijke context waarin het zich bevindt?

Een vijfde en laatste aspect is de herbestemming van erfgoed. De minister pleit in zijn nota voor het opnieuw functioneel maken van erfgoedsites en gebouwen. Iedereen beseft dat herbestemming positieve effecten heeft. Dat is niet alleen de beste garantie voor het behoud op lange termijn van erfgoed, maar zal ook bijdragen tot beleving en openstelling van het erfgoed, draagvlakvorming en maatschappelijke en economische meerwaarde. Door in te zetten op renovatie en hergebruik van leegstaande gebouwen en sites kan ook de druk op de schaarse open ruimte in Vlaanderen verminderen. Op dit vlak is een cultuuromslag nodig.

Haar fractie pleit wel voor de nodige voorzichtigheid met massale herbestemmingen. Eventuele functiewijzigingen en herbestemmingen van erfgoed moeten steeds op een integrale manier afgewogen worden om na te gaan in hoeverre de ruimtelijke draagkracht, bijvoorbeeld inzake mobiliteit of natuur, al dan niet wordt overschreden. In dat verband is de ruimtelijke context belangrijk. Horeca is vermoedelijk wel aanvaardbaar in een erfgoedpand in het centrum, maar misschien niet in de open ruimte.

1.2. Antwoorden van minister-president Geert Bourgeois

Minister-president *Geert Bourgeois* dankt de commissieleden voor hun inleidende positieve commentaar op de beleidsnota.

Op de opmerking van de heer Caron dat er te weinig aandacht is voor het nieuwe instrumentarium antwoordt hij dat er zowel voor het instrumentarium als voor het beleid zelf uitdrukkelijk doelstellingen werden geformuleerd. Het is de bedoeling om niet de hele Westhoek te beschermen, maar achttien sites die belangrijk waren in de Eerste Wereldoorlog. Daarover heeft hij in de vorige regeerperiode, in aanwezigheid van de heer Caron, uitvoerig uitleg gegeven bij de zesmaandelijksse rapportering. Op dit ogenblik worden er convenanten uitgewerkt. Bij een bescherming van het hele gebied dreigt men namelijk in

conflict te komen met de uitbreidingsplannen van landbouwbedrijven en met de plannen van de lokale besturen om bedrijventerreinen op te richten.

De beleidsnota schenkt veel aandacht aan de ruimtelijke component en aan de samenwerking met de andere beleidsdomeinen. Er zijn meer mogelijkheden dan in het verleden om verbanden te leggen. Het Onroerenderfgoeddecreet zorgt vooral voor instrumenten voor het behoud van erfgoed en erfgoedwaarden, maar sommige van die instrumenten leggen een duidelijk verband met andere beleidsvelden. Het instrument van de erfgoedlandschappen is een overdruk van een ankerplaats in een ruimtelijk uitvoeringsplan. Met de onroerenderfgoedrichtplannen kan dit vanaf 2015 ook worden toegepast voor het bouwkundig erfgoed. Ook het opmaken van gemeenschappelijke beheersplannen voor gebieden met een belangrijke natuurwaarde en de onroerenderfgoedrichtplannen vormen voorbeelden van de afstemming met andere beleidsdomeinen.

De heroverweging van een aantal besluiten, vermeld bij strategische doelstelling 3, impliceert ook een doelmatigheidsanalyse van het instrumentarium. De administratie zal dit uitwerken in 2015. Zo moet men niet alleen een inzicht krijgen in de effectiviteit van de verschillende beleidsinstrumenten voor het behoud van het onroerend erfgoed, bijvoorbeeld de inventaris. Dit moet ook leiden tot een afwegingskader voor de optimale inzet van het instrumentarium, bijvoorbeeld bij de onroerenderfgoedrichtplannen.

Het is inderdaad belangrijk om ook minder hoogopgeleide mensen en mensen van allochtone herkomst te betrekken bij het onroerend erfgoed. Het erfgoed verwijst in veel gevallen naar het gedeeld verleden, bijvoorbeeld in de mijnstreek en op de slagvelden van de Eerste Wereldoorlog. Zo is de vzw Vereniging voor Ontwikkeling en Emancipatie van Moslims naar de herdenking van 11 november gekomen omdat mensen uit de Maghreb ook hebben meegestreden in de Eerste Wereldoorlog. Herita doet grote inspanningen opdat de derde en de vierde generatie het Vlaamse erfgoed ook zou gaan beschouwen als gemeenschappelijk erfgoed.

Er worden een aantal instrumenten ontwikkeld om de wachtlijsten te reduceren. Dat is ook een doelstelling van de beleidsnota. Tot een bedrag van 25.000 euro is er een standaardprocedure, er zal ook meer gewerkt worden met beheersplannen.

Er is waardering van de heer Caron voor het onderdeel rond innovatie en technieken. Op dat vlak is er een samenspel nodig tussen erfgoedconsulenten, bouwer en architect. Als het gaat over herbestemming, is een oplossingsgerichte en coöperatieve cultuur heel belangrijk. Voor de staat van het erfgoed werd er uitgegaan van de cijfers van Monumentenwacht. Er wordt bij de premietoekenning rekening gehouden met de toestand van het monument, zoals de heer Caron vraagt, bijvoorbeeld door middel van de voorafnames. Het is ook de bedoeling dat er meer beheersplannen zouden worden uitgewerkt om verdere degradatie te voorkomen.

Inzake de archeologische zones kan de minister niets meer vertellen dan wat hij onlangs nog heeft geantwoord op een vraag om uitleg van de heer Caron (*Hand. VI.Parl. 2014-15, 21 oktober 2014, nr. C32*).

Voor de archeologiefondsen wordt er gewacht op initiatieven van de privésector. Op dat vlak houdt het agentschap de vinger aan de pols. Het uitvoeringsbesluit voor het Varenderfgoeddecreet wordt in 2015 uitgewerkt. De nieuwe taken van de lokale besturen staan opgesomd in het decreet: advies geven bij sloopaanvragen van items opgenomen in de inventaris, advies geven bij aanvragen voor het kappen of verwijderen van houtig erfgoed opgenomen in de inventaris,

meldingen behandelen van archeologisch vooronderzoek met ingrepen in de bodem, meldingen ontvangen van de aanvang van archeologische opgravingen of bepaalde toelatingen geven voor handelingen aan of in beschermde goederen. Een gemeente kan natuurlijk een aantal taken opnemen in het kader van de subsidiariteit die in het decreet is opgenomen. Ze kan een eigen erfgoedbeleid ontwikkelen. Dat kon trouwens al voor het nieuwe decreet. De inventaris vormt de basis voor het lokale erfgoedbeleid. Er zijn steden en gemeenten die een lokaal erfgoedbeleid voeren op basis van de inventaris en er is zelfs een district, namelijk Ekeren. Sommige gemeenten hebben een stedenbouwkundige verordening ingevoerd op basis van de inventaris, bijvoorbeeld Oostende. Sommige gemeenten duiden het lokale erfgoed aan met een herkenningsteken of doen eigen inventarisaties. Er zijn ook heel wat planologische initiatieven op lokaal vlak waarin erfgoedinitiatieven opgenomen zijn. Bij de IOED's zijn er twee mogelijkheden. Kleinere gemeenten kunnen deel gaan uitmaken van een verband met een grotere gemeente die expertise heeft op dat vlak. Gemeenten kunnen ook gewoon gaan samenwerken met elkaar. De IOED's en de gemeenten die erkend worden als onroerenderfgoedgemeente krijgen decretaal een aantal taken toegewezen. De IOED's krijgen daarvoor inderdaad een subsidie. De heer Caron hoeft zich dus niet ongerust te maken.

Samenwerking met FARO, het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed, is heel belangrijk. De minister deelt de zorg van de heer Caron over de eigenheid van het roerend erfgoed. FARO vraagt naar samenwerking in het kader van de OMD. Dit vaste evenement op de tweede zondag van september is inderdaad een sterk merk. Zo kan er een win-winsituatie ontstaan.

Over UNESCO en het Wereldoorlog I-erfgoed werden nog andere vragen gesteld. Er worden zoals al gezegd convenanten opgemaakt. De afbakening van de zones gebeurt met veel zorg, in nauw overleg met de gemeenten. De Boerenbond heeft al zijn tevredenheid geuit over de oplossingsgerichte werkwijze van het agentschap. De techniek met de convenanten werd overgenomen van Nederland. De heer Caron zou graag grote gebieden onderbrengen op de werelderfgoedlijst. Dat zou echter de economische activiteit stilleggen. Daarvoor zou er dan ook geen draagvlak zijn. Toch zijn er ook gemeentebesturen die vragen om bepaalde sites op te nemen op de lijst van het werelderfgoed, ook al ligt die in de onmiddellijke omgeving van een geëxploiteerd landbouwbedrijf. Het is de bedoeling om samen na te gaan welke perimeter in acht moet worden genomen. Dat zal voor elke situatie afzonderlijk zorgvuldig bekeken worden. De perimeter zal inderdaad minder groot zijn dan bij de Grand Canyon.

De minister noteert de opmerking van de heer Caron over de handleidingen. De heer Caron maakt zich ook ongerust over het herevalueren van de premies. Het regeerakkoord zegt dat het decreet zal worden geëvalueerd. Een element daarvan is het evalueren van het premiestelsel. De effecten van de premies zullen worden onderzocht. Het is immers mogelijk dat de premies een kostprijsverhogend effect hebben. Misschien zijn er andere mogelijkheden, bijvoorbeeld op het vlak van de fiscaliteit. Dat kan leiden tot een complementariteit van de instrumenten. Er zijn nu al mogelijkheden om met fiscale aftrek giften te doen aan Herita. Herita zal deze mogelijkheid meer onder de aandacht proberen te brengen. In 2013 werden er ongeveer 950 fiscale attesten uitgereikt, voor een totaal van 390.000 euro. Dat is dus een goed begin, maar er is nog vooruitgang mogelijk.

Op de vraag van de heer Caron naar een stand van zaken van het gebruik van de federale instrumenten kan de minister niet voor de vuist weg antwoorden.

Inzake de Erfgoedkluis merkt hij op dat het Angelsaksische systeem met de private funding te maken heeft met een andere nalatenschapswetgeving, maar

inderdaad ook met een andere cultuur. De funding voor de vernieuwing van het War Memorial Museum in Londen heeft bijvoorbeeld zomaar even 41 miljoen pond opgeleverd. Daarbij gaat het niet alleen om grote giften. Veel mensen willen helpen om dit in stand te houden. Met Herita wil men ook in die richting evolueren, maar dat is niet zo gemakkelijk. Op dit vlak is er wel een omslag aan de gang.

De brochure van het agentschap over de aanpak van een herbestemmingsonderzoek zal aan de commissieleden worden bezorgd.

Op de vragen over de evolutie van Herita en over de fiscale stimuli zal de minister schriftelijk antwoorden. Ook het antwoord op de vraag over de sociale media zal als bijlage bij het verslag worden gevoegd. De sociale media bereiken in elk geval veel meer mensen dan de gerenommeerde tijdschriften, hoe sterk hij die ook waardeert.

Op de vraag van mevrouw Brouwers over archeologie antwoordt hij dat er hierover nog een BVR en een code van goede praktijk moeten worden opgesteld. Ook de archeologen moeten worden erkend.

Mevrouw Brouwers hoeft niet te vrezen voor een mattheuseffect bij de IOED's. Er wordt voorzien in een minimale subsidiëring van 85.000 euro. Ook kleine IOED's zullen een specialist kunnen tewerkstellen. Het uitvoeringsbesluit voor de archeologen impliceert een zekere verantwoordelijkheid van de gemeente. De gemeente moet een verklaring afleggen over de beroepskwalificaties van de archeoloog. Het volstaat niet om het juiste diploma te hebben. Het moet ook gaan om een persoon met voldoende opgravingservaring.

Over de cultuurgoederen moet de administratie inderdaad meedenken met onder meer de gemeenten. Het moet mogelijk zijn om een tentoonstelling of een uitwisselingsproject op te zetten en daarvoor moet samen naar oplossingen worden gezocht.

Voor de archeologische zones is er een politiek-ambtelijke werkgroep opgericht. Hij noteert de opmerking van mevrouw Brouwers dat CD&V vragende partij is voor fiscale instrumenten.

Op de vraag van de heer Caron om de verenigingen te betrekken bij het beleid rond de metaaldetectoren in relatie tot archeologie zal de minister vandaag nog niet antwoorden. Hij gaat ervan uit dat men op dat vlak moet kunnen samenwerken met de bonafide mensen. Er zijn echter ook anderen.

Bij de inventarisatie en bescherming van het militaire erfgoed lag de focus tot nog toe op de Eerste Wereldoorlog, namelijk op de Westhoek en op de Hollandstellung, het Duitse hinterland in West-Vlaanderen. De bunkers uit het interbellum zijn tot nu toe niet systematisch geïnventariseerd. Er zijn wel al heel wat waardevolle bunkers van de Atlantikwall, dus uit de Tweede Wereldoorlog, geïnventariseerd en beschermd. Het bruggenhoofd in Gent is nog niet onderzocht. Er is dus ook nog geen beschermingsdossier. De focus werd gelegd op het uitwerken van een beschermingsdossier voor de Hollandstellung. In de planning die de administratie in de komende weken zal opmaken, zal nagegaan worden of het bruggenhoofd Gent mee kan worden opgenomen in de inventarisatie en de bescherming. In Evergem zijn er in totaal 34 bunkers beschermd. Eén bunker werd destijds niet opgenomen in de inventaris, om welke reden dan ook. Momenteel zijn er geen plannen om die bunker ook te beschermen. Het gaat om een bunker die weinig verschilt van de 34 andere. Een bescherming is voor het geheel van die linie misschien minder belangrijk. De eigenaar heeft trouwens ondertussen een toezegging gekregen voor de sloop van de bunker. Het is dan

ook delicaat om in te grijpen in dit dossier. Voor het geheel van de linie, die 34 beschermde bunkers kent, is dat misschien ook niet echt noodzakelijk.

Bij de evaluatie in 2017 wil hij onderzoeken of de doelstellingen van het nieuwe beleid bereikt werden, namelijk vereenvoudiging, duidelijkheid, zichtbaarheid, een betere dienstverlening door het agentschap, meer samenwerking met lokale partners, samenwerking met de andere Vlaamse beleidsdomeinen, digitale ontsluiting, open communicatie en integratie van archeologie in de bouwprojecten. Hij is het niet eens met de opmerking van de heer Caron dat er geen nieuw beleid is. Er is immers pas een nieuw decreet goedgekeurd. Nu komt het erop aan om dat snel te implementeren en te evalueren.

Vlaanderen staat bekend als een volwaardige partner binnen de internationale context, ook binnen de UNESCO. Hij kan akkoord gaan met de opmerking over de gedeelde verantwoordelijkheid tegenover de eigenaars. Men moet een evenwicht vinden met eisen op het vlak van isolatie en energiebesparingen.

De herevaluatie zal inderdaad een hele klus worden. Dat zal zeer gefaseerd verlopen. Op het vlak van probleemstellingen en mogelijke werkwijzen en oplossingen zal dat thematisch aangepakt worden. Het thema van de cultuurgoe-deren is daarin opgenomen omdat het een van de lacunes is. Andere thema's zijn nog niet vastgelegd. Het gaat om een titanenwerk. Het agentschap kan die herevaluatie niet in een keer realiseren. Het is belangrijk om een draagvlak te realiseren. Daarom moet er goed samengewerkt worden met de verschillende actoren. In de planningsfase wordt er al goed samengewerkt met Ruimtelijke Ordening. Erfgoedlandschappen worden bijvoorbeeld al dan niet omgezet in een ruimtelijk uitvoeringsplan. De beleidsdomeinen Landbouw, Economie en Mobiliteit moeten tijdig een inbreng doen. De uiteindelijke keuze wordt gemaakt door die instantie die het ruimtelijk plan opmaakt.

Voor de herbestemmingen is er inderdaad een cultuuromslag nodig. Daarbij moet rekening worden gehouden met andere factoren zoals mobiliteit en natuur. Voor onroerend erfgoed is men minder gebonden aan strikte bestemmingsvoorschriften. Dat is een van de voordelen.

2. Bespreking op 2 december 2014

De heer *Bart Caron* heeft vernomen dat er een oplossing in de maak zou zijn voor de publicaties van Relicta en M&L. Hij hoopt dat het lukt om het draagvlak voor het onroerend erfgoed te versterken. Het is misschien geen kerntaak van de overheid, maar een beleidsmatige bekommernis.

Bij de implementatie van de uitvoeringsbesluiten van het Onroerenderfgoeddecreet hoopt hij dat er een breed overleg kan zijn met het middenveld van de sector. Er kan daar een consensusoplossing worden gevonden, zodat de waardevolle vondsten gevrijwaard blijven en mensen hun hobby kunnen blijven uitoefenen.

De afstandsregels tot beschermde sites en de regels betreffende het UNESCO-werelderfgoed hebben in West-Vlaanderen tot commotie geleid. De beleidsnota stelt dat er geen financiële of exploitatieschade mag zijn door bescherming. De heer Caron deelt deze zorg. Er moet worden gezocht naar evenwichten tussen landbouw en sites die in aanmerking komen voor bescherming. Hij pleit ervoor om niet tot een conflictueuze opbouw over te gaan, er moet een harmonieus samenleven worden nagestreefd.

Minister *Geert Bourgeois* verduidelijkt dat er voor het werelderfgoed geen conflictueuze situatie meer is. Er wordt daar met een afwegingskader en convenanten gewerkt. Het is op een zeer verantwoordelijke manier opgenomen door de landbouworganisaties en het agentschap.

Rik DAEMS,
voorzitter

Karin BROUWERS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

BVR	besluit van de Vlaamse Regering
CRKC	Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur
EU	Europese Unie
FARO	Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed
ICOMOS	International Council on Monuments and Sites
IOED	Intergemeentelijke Onroerend Erfgoed Dienst
M&L	Monumenten, Landschappen en Archeologie
OMD	Open Monumentendag
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
VAK	vastleggingskrediet